

SEDER HA'AWODA - DE TEMPELDIENST

(Jom Kipoer Moesaf. Vervangt de tekst in de machzor blz. 404-409.)

A. Het verhaal begint bij het oerbegin, toen Gods eerste licht van de Schepping het duister verdreef en orde begon te brengen in de chaos.

Het begint bij Adam en Eva - verdreven uit Gan Eden, sindsdien dragen wij mensen de lasten van onvolmaaktheid en trots.

Toen de aarde vervuld werd van geweld en verderf veegden de wateren van de Vloed bijna alle leven weg.

Het begon opnieuw met Noach. Gods Verbond met hem en met de mensheid beloofde een nieuwe toekomst.

Wij zijn als volk en als geloofs- en gevoelsgemeenschap 4000 jaar geleden begonnen. Aldus vertelt ons de overlevering: "De Altijdzijnde, Israels God, zei: 'Ik liet uw vader Awraham de grote rivier, de Eufraat, oversteken en door het land Kenaän trekken. Met hem sloot Ik een Verbond. Ik schonk hem Jitschak en Jitschak schonk Ik Ja'akov en Esav'."

Ja'akov worstelde met God en mens en won zowel voor zichzelf als voor ons de naam Jisra'el. Uit de stammen van Jisra'el werd Levi gekozen om een priesterschap te vormen. De Leviet Aharon, de Hoge Priester, de *Koheen Gadol*, en zijn zonen, brachten offers namens het hele volk, zoals in de Tora geboden was: "Op de tiende dag van de zevende maand zult u uw zielen verootmoedigen; geen enkele arbeid mag verricht worden. Op deze Dag van Verzoening zult u gezuiverd worden van alle onzuiverheden voor de Eeuwige. De *Koheen* die gezalfd is zal die verzoening bewerken."

Het Verbond met Awraham werd bevestigd aan Mosjee op de berg Sinai. Aan de grens van het Beloofde Land ging Mosjee samen met heel het volk dat Verbond opnieuw aan, zoals ons verteld wordt: "Niet met onze voorouders alleen sloot de Eeuwige dit Verbond, maar met ons, die leven, die hier vandaag zijn en met allen die hier niet vandaag zijn."

Wij gedenken vandaag de daden van onze voorouders. Wij zoeken eveneens verzoening met de mensen om ons heen en met God; we vasten, geven onze tekortkomingen toe, spreken en zingen de woorden gebruikt door honderd generaties. Maar kunnen we de geest aanvoelen die in onze voorouders leefde toen hun offers werden gebracht op het altaar in de Tempel?

Dat was voor hen een opnieuw bevestigen van het Verbond met God. Woorden schieten immers vaak tekort in het overbrengen van wat er wezenlijk in ons omgaat. Daarom drukten zij hun verlangen naar zuiverheid in Gods aanwezigheid in deze specifieke handelingen uit. Ze kwamen naar Zijn huis om in nauw contact met Hem te zijn, wijding te vinden, gezuiverd te worden. De mens sloot zich aan bij het Mysterie.

Ze gaven zich aan Hem over en werden ontvangen. Desondanks waren zij zich altijd bewust van de woorden en gevoelens die de profeet Jesaja had geformuleerd:

"Ik, zegt God, heb uw offers niet nodig, maar Ik heb er niets tegen zolang u ons Verbond niet breekt. Welk nut hebben offers voor Mij als u niet bereid bent offers te brengen voor uw medemensen? Welk nut heeft uw liefde voor Mij als u geen liefde voor uw medemensen koestert? Zijn uw vasten en uw offers zoals Ik die wens, een manier om u te verootmoedigen? Zou vasten zoals Ik die verkies niet zijn dat u de boeien van geweld slaakt en alle verdrukten bevrijdt, uw brood deelt met de hongerigen, de eenzamen in uw eigen huis ontvangt, u niet afwendt van hen die in nood verkeren?"

Op deze Jom Kipoer vasten wij, nemen wij onszelf in ogenschouw, een ieder met zijn eigen ziel, zijn eigen ik, zijn eigen leven; we zoeken wegen om onze eigen onvolkomenheden en mislukkingen iets beter in de hand te kunnen houden, om zuiverder te staan in de Aanwezigheid van Gods mysterie. Wij gedenken de wijze waarop onze voorouders dit deden, hoe ze in glorie en met ontzag en innerlijke vreugde door de *Koheen Gadol* door middel van de Tempeldienst naar zuivering en verzoening werden geleid.

B. Zeven dagen voor Jom Kipoer werd de *Koheen Gadol* uit zijn eigen huis geleid naar een speciale kamer op de Tempelberg. Daar verbleef hij tot Jom Kipoer. Een tweede *koheen* werd ook voorbereid, voor het geval de *Koheen Gadol* iets zou overkomen waardoor hij de dienst niet zou kunnen leiden. Tijdens deze zeven dagen leidde de *Koheen Gadol* zelf alle offerdiensten zodat hij goed voorbereid zou zijn op de dag zelf.

De oudsten van het Beth Din kwamen om hem voor te lezen uit de voorschriften voor Jom Kipoer die opgenomen zijn in de boeken *Wajikra* en *Bemidbar* (Leviticus en Numeri). Op de ochtend van de dag vóór Jom Kipoer brachten ze hem naar de Oostelijke Poort waar de offerdieren voor de volgende dag naar binnen werden gebracht.

Als de *Koheen Gadol* een geleerde was onderwees hij de anderen in Tora. Anders gaven de leerlingen van de *chachamim sje'oerim* en lessen in zijn aanwezigheid. Als hij zelf goed het *Sjema* kon lezen, las hijzelf voor, anders werd namens hem voorgelezen. Zij hielden hem de hele nacht bezig, totdat het tijd werd om het dagelijkse ochtendoffer, de *Sjachariet*, te brengen.

Op Jom Kipoer wisselde de *Koheen Gadol* 5 keer van kleding. Hij ging 5 keer in het *mikwe* (het rituele bad), en waste zijn handen en voeten 5 keer, elke keer als hij zijn kleren wisselde. Na de eerste onderdompeling in de ochtend brachten zij hem gouden gewaden die hij droeg om de dagelijkse rituelen te verrichten.

Na de tweede onderdompeling brachten zij witte linnen gewaden die hij uitsluitend droeg tijdens het brengen van Jom Kipoer offers. Gekleed in wit linnen ging hij staan voor de os die bestemd was als zijn eigen zondeoffer. Hij plaatste zijn handen op het hoofd van de os en beled zijn eigen overtredingen en die van zijn huisgenoten en aldus sprak hij:

"Ach, Eeuwige, ik heb gezondigd, ik ben tekortgeschoten, ik heb misdreven voor Uw aangezicht, ik en mijn huis. Ach, God, geef toch verzoening voor de zonden, de tekortkomingen en de misdrijven die ik begaan heb voor U; ik en mijn huis. Zoals Uw dienaar Mosjee het uit Uw eigen mond heeft opgetekend: 'want op die dag zal Ik mij met u verzoenen om u te reinigen van al uw zonden voor God'."

En de *kohaniem*, de priesters en het volk, die in de hof van de Tempel stonden, hoorden de geweldige en verheven volle Naam van God in al zijn grootheid en zuiverheid opstijgen uit de mond van de *Koheen Gadol*. Daarop wierpen zij zich aanbeddend ter aarde en vielen op hun aangezicht met de uitroep: "Geprezen zij de Naam, de glans van zijn regering tot in eeuwigheid.

De *Koheen Gadol* hield zijn uitspreken van de Naam lang aan, totdat de menigte zijn lofprijzing had voltooid en zij gelijktijdig eindigden. Dan sloot hij de *pasoeek* (het vers) af met het woord "...*tithaaroe*" - "u zult zuiver worden"!

[Daarna richtte hij zijn gebed aan God en zei:] "En U, wil in Uw grote goedheid Uw ontferming opwekken en het geslacht van Uw dienaren vergeven."

Na deze eerste zondenbelijdenis verplaatste de *Koheen Gadol* zich naar de noordkant van het altaar. Daar stonden twee precies gelijke bokken en naast hen een urn met daarin twee houten platen. Hij schudde de urn en nam de platen er uit, in elk hand een. Op de ene stond geschreven "voor Adonai" en op de andere stond "voor Azazeel". Nu bond hij een karmozijnrode wollen draad om de horens van de bok die door het lot voor Azazeel aangewezen werd. Hij draaide de bok om zodat hij stond met het hoofd in de richting van de poort waardoor hij zou worden weggestuurd. Toen bond de *Koheen Gadol* een tweede karmozijnrode wollen draad om de hals van de andere bok die voor de Eeuwige geofferd zou worden. Daarna ging hij weer staan voor de os, plaatste opnieuw zijn handen op diens hoofd en beleed de zonden van alle *kohaniem*, en aldus sprak hij:

וְכַךְ הָיָה אֹמֵר: אָנָּה הַשֵּׁם, חָטָאתִי,
עָוִיתִי, פָּשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ אֱנִי וּבֵיתִי.
אָנָּה בָשָׂם, כְּפָר־נָא, לַחֲטָאִים,
וְלַעֲוֹנוֹת, וְלַפְשָׁעִים, שָׁחַטָאתִי,
וְשָׁעֵוִיתִי, וְשָׁפַשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ אֱנִי
וּבֵיתִי. כִּפְתּוֹב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדְךָ
מִפִּי כְבוֹדְךָ, כִּי־בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר
עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם, מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם
לְפָנַי יי.

וְהִכְהִינִים וְהָעָם הָעוֹמְדִים בְּעֶזְרָה,
כְּשֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים אֶת־הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד
וְהַנּוֹרָא מְפֹרָשׁ יוֹצֵא מִפִּי כַהֵן גָּדוֹל
בְּקִדְשָׁה וּבְטָהָרָה, הָיוּ כּוֹרְעִים
וּמְשַׁתְּחָוִים וְנוֹפְלִים עַל־פְּנֵיהֶם
וְאוֹמְרִים, בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלְכוּתוֹ
לְעוֹלָם וָעֶד.

וְאָף הוּא הָיָה מִתְכַּוֵּן לְגִמּוֹר
אֶת־הַשֵּׁם כְּנֹגֵד הַמְּבָרְכִים וְאוֹמֵר
לָהֶם: "תְּטַהְרוּ"!

וְאֵתָהּ בְּטוֹבְךָ הַגָּדוֹל מְעוֹרֵר רַחֲמֶיךָ
וְסוֹלַח לְשִׁבְט מִשְׁרֵתֶיךָ.

"Ach, Eeuwige, ik heb gezondigd, ik ben tekortgeschoten, ik heb misdreven voor Uw aangezicht, ik en mijn huis en de zonen dan Aharon, Uw heilig volk. Ach, God, geef toch verzoening voor de zonden, de tekortkomingen en de misdrijven die ik begaan heb voor U; ik en mijn huis en de zonen dan Aharon, Uw heilig volk. Zoals Uw dienaar Mosjee het uit Uw eigen mond heeft opgetekend: 'want op die dag zal Ik mij met u verzoenen om u te reinigen van al uw zonden voor God'."

En de *kohaniem*, de priesters en het volk, die in de hof van de Tempel stonden, hoorden de geweldige en verheven volle Naam van God in al zijn grootheid en zuiverheid opstijgen uit de mond van de *Koheen Gadol*. Daarop wierpen zij zich aanbeddend ter aarde en vielen op hun aangezicht met de uitroep: "Geprezen zij de Naam, de glans van zijn regering tot in eeuwigheid.

De *Koheen Gadol* hield zijn uitspreken van de Naam lang aan, totdat de menigte zijn lofprijzing had voltooid en zij gelijktijdig eindigden. Dan sloot hij de *pasoeik* (het vers) af met het woord "...*tithaaroe*" - "u zult zuiver worden"!

[Daarna richtte hij zijn gebed aan God en zei:] "En U, wil in Uw grote goedheid Uw ontferming opwekken en het geslacht van Uw dienaren vergeven."

Nu slachtte de *Koheen Gadol* de os. Daarna bracht men hem een vuurpan en een grote lepel met daarin twee handenvol wierook. Hiermee liep hij door het Heiligdom en trad het Allerheiligste binnen. Daar liet hij de wierook van de lepel in de vuurpan overgaan en het Allerheiligste werd gevuld met rook. Hierna liep hij terug. Onderweg sprak hij in het Heiligdom een kort gebed uit. Dit gebed mocht niet lang zijn omdat anders de mensen die buiten wachtten ongerust zouden kunnen worden en bevroeden dat hem iets zou zijn overkomen.

Daarna nam hij een kom met bloed van de os en trad daarmee weer het Allerheiligste binnen. Daar sprenkelde hij op de voorgeschreven wijze met het bloed acht keer. Hij keerde terug en slachtte de bok die bestemd was voor Adonai. Met bloed van die bok betrad hij voor de derde keer het Allerheiligste en sprenkelde er weer acht keer mee. Daarna ging hij staan voor de bok die bestemd was voor Azazeel. Hij plaatste zijn handen op diens hoofd en beleed de zonden van heel het volk Jisraeel en aldus sprak hij:

וְכַךְ הָיָה אֹמֵר: אָנָּה הַשֵּׁם, הַטָּאֲתִי,
עָוִיתִי, פָּשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ אֲנִי וּבֵיתִי וּבְנֵי
אֹהֲרֹן עִם קְדוֹשְׁךָ. אָנָּה בְּשֵׁם,
כְּפָר־נָא, לַחֲטָאִים, וְלַעֲוֹנוֹת,
וְלַפְשָׁעִים, שְׁחַטָּאֲתִי, וְשָׁעוֹיִתִי,
וְשָׁפַשְׁעֵתִי לְפָנֶיךָ אֲנִי וּבֵיתִי וּבְנֵי
אֹהֲרֹן עִם קְדוֹשְׁךָ. כִּכְתוּב בְּתוֹרַת
מֹשֶׁה עֲבָדְךָ מִפִּי כְבוֹדְךָ, כִּי־בִיּוֹם
הַזֶּה יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם, מִכָּל
חַטָּאתֵיכֶם לְפָנַי יי.

וְהִכְהִנִּים וְהָעַם הָעוֹמְדִים בְּעִזָּרָה,
כְּשֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים אֶת־הַשֵּׁם הַנִּכְבֵּד
וְהַנּוֹרָא מְפֹרָשׁ יוֹצֵא מִפִּי כֹהֵן גָּדוֹל
בְּקֹדֶשׁ וּבְטָהֳרָה, הָיוּ כּוֹרְעִים
וּמְשַׁתְּחָוִים וְנוֹפְלִים עַל־פְּנֵיהֶם
וְאֹמְרִים, בְּרוּךְ שֵׁם כְבוֹד מְלְכוּתוֹ
לְעוֹלָם וָעֶד.

וְאִף הוּא הָיָה מִתְכַּוֵּן לְגִמּוֹר
אֶת־הַשֵּׁם כְּנֶגֶד הַמְּבָרְכִים וְאֹמֵר
לָהֶם: "תְּטַהְרוּ"!

וְאִתָּה בְּטוֹבְךָ מְעוֹרֵר רַחֲמֶיךָ וְסוֹלֵחַ
לְשִׁבְט מִשְׁרֵתֶיךָ.

"Ach, Eeuwige, zij hebben gezondigd, zij zijn tekortgeschoten, zij hebben misdreven voor Uw aangezicht, heel Uw volk Jisraëel. Ach, God, geef toch verzoening voor de zonden, de tekortkomingen en de misdrijven die Uw volk Jisraëel heeft begaan. Zoals Uw dienaar Mosjee het uit Uw eigen mond heeft opgetekend: 'want op die dag zal Ik mij met u verzoenen om u te reinigen van al uw zonden voor God'."

En de *kohaniem*, de priesters en het volk, die in de hof van de Tempel stonden, hoorden de geweldige en verheven volle Naam van God in al zijn grootheid en zuiverheid opstijgen uit de mond van de *Koheen Gadol*. Daarop wierpen zij zich aanbiddeend ter aarde en vielen op hun aangezicht met de uitroep: "Geprezen zij de Naam, de glans van zijn regering tot in eeuwigheid.

De *Koheen Gadol* hield zijn uitspreken van de Naam lang aan, totdat de menigte zijn lofprijzing had voltooid en zij gelijktijdig eindigden. Dan sloot hij de *pasoeck* (het vers) af met het woord "...*tithaaroe*" - "u zult zuiver worden"!

[Daarna richtte hij zijn gebed aan God en zei:] "En U, wil in Uw grote goedheid Uw ontferming opwekken en het geslacht van Uw dienaren vergeven."

Na deze zondenbelijdenis werd de bok die bestemd was voor Azazeel door een *koheen* naar de woestijn geleid. Toen deze de aangewezen plaats bij een ravijn bereikte maakte hij de karmozijnrode wollen draad rond de horens van de bok los. Één einde daarvan werd bevestigd rondom een rots, de tweede rond de horens. Daarna duwde hij de bok de ravijn in. De schildwachten langs de weg gaven het sein dat het gebeurd was, zodat de *Koheen Gadol* het te weten zou komen en met het ritueel verder zou kunnen gaan. Eerst las hij voor uit de Tora voor heel het volk, twee stukken over Jom Kipoer, en daarna maakte hij acht *berachot*. Tenslotte sprak hij een dankgebed uit dat hij veilig uit het Allerheiligste was teruggekeerd:

VERVOLG met het gebed van de *Koheen Gadol*, zie de machzor blz. 409-410.

Tot slot wordt de volgende tekst gelezen:

וְכַךְ הָיָה אֹמֵר: אָנָּה הַשֵּׁם, חָטְאוּ, עָוֹן, פָּשְׁעוּ לְפָנַי עַמֶּךָ בַּיִת יִשְׂרָאֵל. אָנָּה בָשֵׁם, כְּפָר־נָא, לַחֲטָאִים, וְלַעֲוֹנוֹת, וְלַפְשָׁעִים, שְׁחָטְאוּ, וְשָׁעוּ, וְשָׁפְשָׁעוּ לְפָנַי עַמֶּךָ בַּיִת יִשְׂרָאֵל. כְּכַתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדְךָ מִפִּי כְבוֹדְךָ, כִּי־בִיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לְפָנַי יי.

וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם הָעוֹמְדִים בְּעֶזְרָה, כְּשֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים אֶת־הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא מְפֹרֵשׁ יוֹצֵא מִפִּי כַהֵן גָּדוֹל בְּקִדְשָׁה וּבְטָהָרָה, הָיוּ כּוֹרְעִים וּמְשַׁתְּחָוִים וְנוֹפְלִים עַל־פְּנֵיהֶם וְאוֹמְרִים, בְּרוּךְ שֵׁם כְבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד.

וְאָף הוּא הָיָה מִתְכַּוֵּן לְגִמּוֹר אֶת־הַשֵּׁם כְּנֶגֶד הַמְּבָרְכִים וְאוֹמֵר לָהֶם: "תְּטַהְרוּ!" וְאַתָּה בְּטוֹבְךָ מְעוֹרֵר רַחֲמֶיךָ וְסוֹלֵחַ לְשִׁבְט מְשֻׁרְתֶיךָ.

C. De Tempel is allang verwoest. Wij kunnen ons maar moeilijk de macht en glorie van toen voorstellen. Maar Rabbi Jehosjeo'a maakte dit alles mee. Toen hij de puinhopen van de Tempel zag brak zijn hart. Hij huilde en zei: "Wee ons, de plaats waar de zonden van heel Jisraël werden gezuiverd ligt in puin!" Rabbi Jochanan ben Zakkai, echter, troostte hem en zei: "Wees niet bedroefd. Er is een andere manier om verzoening te bewerken nu de Tempel er niet meer is: door onze daden van trouw, onbaatzuchtige liefde en oprechtheid bewerken wij verzoening."